

Arkivsaksnr. 23/07933-1
Saksbehandler Maria Theresa Paulsen

Saksgang	Møtedato	
Oppvekst- og utdanningsutvalget	09.06.2023	
Kommunestyret	21.06.2023	
Likestillingsutvalget	05.06.2023	8/23

Det fremtidige samiskspråklige barnehagetilbudet i Tromsø kommune

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

1. Kommunedirektørens forslag til å samlokalisere dagens to samiske barnehagetilbud til ett tilbud i Sjømannsbyen barnehagen vedtas.

En omgjøring av Sjømannsbyen barnehage vil foregå gradvis i en periode på 3-4 år, med oppstart fra og med høsten 2024.

De norskspråklige barna som går i Sjømannsbyen barnehage vil beholder sitt barnehagetilbud frem til skolestart. Foresatte som ønsker å søke overflytting til annen barnehage før skolestart får mulighet til det. Barna vil da bli prioritert ved det årlige overflyttingsopptaket jf. Tromsø kommunes vedtekter § 7.6.3.1.

2. Kommunedirektørens forslag til tiltak for å styrke og videreutvikle det fremtidige samiskspråklig barnehagetilbudet vedtas.

Det gis en ekstra fagdag (planleggingsdag) til det samiske barnehagetilbudet. Fagdagen tilpasses skoleruten, og innlemmes i Vedtekter for Tromsø kommunes barnehager.

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Kari Henriksen
Direktør for oppvekst, utdanning og kultur

Hva saken gjelder

Saken gjelder fremtidig organisering av det samiske barnehagetilbudet i Tromsø kommune. Formålet med ny organisering er å sikre at Tromsø kommune på lang sikt skal:

- ha et robust samiskspråklig barnehagetilbud av høy kvalitet som ivaretar samisk språk og kultur
- rekruttere, videreutvikle og beholde samiskspråklig kompetanse i det samiske barnehagetilbudet

Saksutredning

Bakgrunn for saken

For de samiske barnehagetilbudene har det de siste årene vært utfordringer knyttet til å rekruttere og beholde ansatte, spesielt til pedagogstillinger, men også til annen grunnbemanning. Samisk barnehagetilbud har driftet med dispensasjon fra utdanningskravet over flere år. I tillegg har det vært bemanningsutfordringer knyttet til fravær og utdanning, samtidig med lav arbeidsledighet. Fravær og mangel på vikarer har innvirket negativt på barnehagetilbudet. På bakgrunn av dette har administrasjonen på nytt vurdert det samiskspråklige tilbudet. I vurderingsarbeidet er det sett til kommunestyresak 124/18 *Vurdering av barnehagetilbud til samiskspråklige barn*.

I saken ble det utredet ulike behov vedrørende det samiske barnehagetilbudet i Tromsø kommune. Det ble videre utredet muligheter for å dekke de behovene for samisk barnehagetilbud som fremkom i utredningen. I saken ble det vurdert å flytte Guovssahas Mánáidgárdi/Samisk barnehage til Sjømannsbyen barnehage.

Utredningsarbeidet

Gitt dagens utfordring knyttet til å rekruttere og beholde samiskspråklig kompetanse, ble det i desember 2022 nedsatt en arbeidsgruppe som fikk mandat til å:

1. foreslå tiltak som kan bidra til tilstrekkelig framtidig rekruttering av pedagoger og andre ansatte til samiskspråklig barnehagetilbud,
2. foreslå tiltak som kan bidra til redusert «turn over» blant ansatte i samiskspråklig barnehagetilbud, og som bidrar til å beholde ansatte over tid,
3. foreslå tiltak som bidrar til å styrke og videreutvikle det framtidige samiskspråklige barnehagetilbudet, herunder vurdere fordeler og ulemper/konsekvenser ved en eventuell samlokalisering av de samiskspråklige barnehagetilbudene i Tromsø,
4. sørge for at andre aktuelle innspill som kan bidra til et robust og kvalitativt godt samiskspråklig barnehagetilbud kommer fram og belyses - herunder sikre innspill fra eksterne aktører som Samisk foreldrenettverk, Sametinget og andre aktuelle aktører.

I tilknytting til punkt 3 er det utredet å samlokalisere dagens to samiske barnehagetilbud i et felles samisk barnehagetilbud i Sjømannsbyen barnehage, og på den måten erstatte dagens samiske barnehage.

Det er i denne saken ikke vurdert muligheter for å øke kapasiteten ved Guovssahas Mánáidgárd. Dette ble vurdert i sak 124/18. Tomt er ikke stor nok til en eventuell utvidelse. Tromsø kommune eier ikke barnehagens nabotomt. I et økonomisk perspektiv vil en ombygging

medfører store kostnader som må veies mot de forventede nytteeffektene. Tromsø kommune har over år opplevd barnetallsnedgang, og overkapasitet av barnehageplasser. Det vil ikke være hensiktsmessig å bygge om Guovssahas Mánáidgárdi når Sjømannsbyen barnehage har ledig kapasitet.

Arbeidsgruppens sammensetning

Proessen har vært organisert med en partssammensatt arbeidsgruppe bestått av rådgiver i avdeling for oppvekst, utdanning og kultur, enhetsleder Tromsøya Vest barnehager, fagleder Sjømannsbyen barnehage, fagleder Guovssahas mánáidgardi/Samisk barnehage, styrer Gimle studentbarnehage, personalrepresentant Sjømannsbyen, Guovssahas og Gimle barnehager, foreldrerepresentanter fra Sjømannsbyen og Guovssahas barnehager, samt hovedtillitsvalgt.

Det samiskspråklige barnehagetilbudet i dag

Guovssahas mánáidgardi/Samisk barnehage

Barnehagen ligger midt på Tromsøya i nærheten av Prestvannet, Charlottenlund, skog og turløyper. Det er lett å komme til barnehagen med både sykkel, bil og buss. Rute 26 stopper i nærheten av barnehagen. Utenfor barnehagen er det gamle, uthus, duodji-/snekkerbod og lavvo.

Barnehagen har to avdelinger, en 0-3 år og en 3-6 år. Barnehagen har et godkjent leke- og oppholdsareal på 155 kvm. Dette tilsvarer plass til 39 store barn¹.

Tilbudet bygger på samisk språk og kultur der barnehagen skal bidra til å styrke barns identitet som samer. Samisk er hverdagspråket for barna, foreldre og ansatte. Kommunen har i sine vedtekter for Tromsø kommunes barnehager et vedlegg som gjelder for samisk barnehage.

Barnehagen ligger i gangavstand til Prestvannet skole. Skolen har et opplæringstilbud på samisk. Barnehagen og skole følger Tromsø kommunes rutine for overganger i opplæringsløpet – samarbeid og sammenhenger. De har ikke noe utvidet samarbeid utover denne rutinen.

For barnehageåret 2023-24 er det ikke ledige plasser i Guovssahas mánáidgardi. Barnehagen vil ha 30 barn totalt (tilsvarer 39 store barn), herunder 9 barn under 3 år og 21 barn over 3 år.

Sjømannsbyen barnehage v/ Mearranásti/Sjøstjerne

Barnehagen ligger mellom Mortensnes og Langnes skole på toppen av Tromsøya. Det er lett å komme til barnehagen med både sykkel, bil og buss. Rute 24 stopper like ved barnehagen. Giæverbukta, knutepunkt for kollektivtrafikk, ligger 10 minutters gange fra barnehagen.

Barnehagen har de siste årene deltatt i et prosjekt sammen med UiT om «Nordlige hager», som omhandler å synliggjøre samisk kultur i barnehagens uteområde. Prosjektet har resultert i en lekeinstallasjon Gárbbis/ Nordlandsbåt. Barnehagen har videre lekeapparater, en skog med klatretrær, grillhytte og lavvo som brukes gjennom hele året. Det er også etablert en haug som brukes som akebakke på vinteren, og tilgang til stor gymsal like ved. Barnehagen har gode muligheter for å videreutvikle uteområdet med fokus på samisk kultur.

---

¹ Barn under tre år teller dobbelt i denne utregningen. Det vil si at tallet som er oppgitt her er antall barn per ansatt som om alle barna var store. Det gjør at tallet er sammenlignbart for barnehager med ulike alderssammensetning.

Barnehagen har to baser for samiske barn, en 0-3 år og en 3-6 år. For tiden er basene slått sammen til en stor base på grunn av nedgang i barnetall. Barnehagen har et totalt godkjent leke- og oppholdsareal på 405 kvm. Dette tilsvarer plass til 101 store barn.

På de samiske basene er samisk språk hverdagsspråket for barna, foreldre og ansatte. Guovssahas Mánáidgárdi er en naturlig samarbeidspartner for de samiske basene. Kommunen har i sine vedtekter for Tromsø kommunes barnehager et vedlegg som gjelder for samisk barnehage.

For barnehageåret 2023-24 vil Sjømannsbyen barnehage ha totalt 45 barn (tilsvarende 62 store barn), herunder 10 barn, 4 under 3 år og 6 over 3 år på den samiske basen.

Gimle studentbarnehage

Studentbarnehagen har fire avdelinger og er en av studentsamskipnadens fem barnehager i Tromsø. En av avdelingene, Gearpmaš, er forbeholdt samiskspråklige barn. Avdelingen har plass til 18 store barn. For barnehageåret 2023-24 vil barnehagen ha 10 barn på Gearpmaš.

Innspill

Det er i arbeidet innhentet innspill hos brukerorganisasjoner og andre aktører. Følgende har gitt innspill:

- Sametinget gjennom et dialogmøte. Se vedlegg 3.
- Nasjonalt senter for samisk opplæring via innspillsbrev. Se vedlegg 4.
- Samisk foreldrenettverk via innspillsbrev. Se vedlegg 5.

Det ble gjennomført en digital foreldreundersøkelse som ble sendt ut til alle foresatte i kommunale og private barnehager. Målgruppe for undersøkelsen var foresatte som har barn:

- med samisk som førstespråk - dette forstås slik at barnet selv snakker samisk,
- uten aktivt samisk språk - dette forstås slik at barnet ikke selv snakker samisk, men at en eller begge foresatte snakker samisk med barnet,
- som ikke har samisk som førstespråk, dette forstås slik at barn som har samisk tilhørighet/bakgrunn der foresatte ønsker at barnet lærer samisk.

Det kom inn totalt 49 svar. Se vedlegg 2.

Resultat av foreldreundersøkelsen

Det er i undersøkelsen registrert 69 barn med samisk bakgrunn i alderen 0-5 år.

Hovedfunnet i foreldreundersøkelsen er at:

- 69,3 % av foreldregruppen foretrekker en samiskspråklig barnehage.
- 16,3 % foretrekker samiskspråklig avdeling i norskspråklig barnehage.
- 8,1 % foretrekker norskspråklig barnehage.
- 59 % av foresatte vil takke ja til et tilbud i en samiskspråklig avdeling hvis de ikke får barnehageplass i samisk barnehage.

Hva angår geografisk nærhet til samisk barnehageplass svarte 59 % at dette er viktig eller svært viktig.

- 30,6 % peker på en maksimumsgrense på 3 kilometer.
- 48,9 % svarte at tålegrensen ligger mellom 3-10 kilometer.
- 20,4 % er villig til å kjøre mer enn 10 kilometer.

Øvrige tilbakemeldinger og innspill fra foresatte ligger vedlagt. Se vedlegg 2.

Konklusjon foreldreundersøkelsen

Resultat fra undersøkelsen viser at foresatte ønsker i hovedsak tilbud i samisk barnehage. Det er likevel en del som ønsker tilbud i samisk avdeling i norsk barnehage. Videre viser det at noen foresatte har en grense for geografisk avstand til barnehagen som kan påvirke om de vil benytte tilbudet.

Funn i utredningen viser at det er ulike behov blant de som ønsker samisk barnehagetilbud. Et mindretall viser til at beliggenhet og et differensiert tilbud er av betydning. Et differensiert tilbud kan bidra til å favne ulike deler av den samiske foreldregruppen, og kanskje også øke andel samiske barn som velger et samisk barnehagetilbud i en eller annen form. Men undersøkelsen viser at flertallet ønsker en ren samiskspråklig barnehage og ikke et barnehagetilbud i en norskspråklig barnehage.

Forslag til en ny organisering av det samiske barnehagetilbudet

Kunnskapsgrunnlaget for kommunedirektørens beslutning er arbeidsgruppens utredningsrapport til barnehageeier. Rapporten inkluderer:

- beskrivelse av dagens organisering,
- tiltak for å rekruttere og beholde pedagoger og andre ansatte til samiskspråklig barnehagetilbud,
- tiltak for å styrke og videreutvikle det framtidige samiskspråklige,
- kartlegging av fordeler og ulemper/konsekvenser ved en samlokalisering av de samiskspråklige barnehagetilbudene i Tromsø,
- innspillsvar,
- foreldreundersøkelsen.

Kunnskapsgrunnlaget ligger som vedlegg til saken. Se vedlegg 1.

Kommunedirektørens forslag til samlokalisering av det samiske barnehagetilbudet

Kommunedirektøren foreslår å samlokalisere dagens to samiske barnehagetilbud til ett tilbud i Sjømannsbyen barnehagen.

En samlokalisering av barnehagetilbudet til Sjømannsbyen barnehage kan bidra til en del av løsningen på dagens utfordringsbilde. Samlokalisering vil bidra til å skape et mer robust samiskspråklig barnehagetilbud der fag- og språkmiljø økes og styrkes.

Barnehagekapasiteten vil på sikt økes og barnehagen vil bli mindre sårbar ved fravær. I et felles samisk barnehagetilbud vil personalressurser og den faglige kompetanse styrke det samiskspråklige fagmiljøet. Ansatte kan samarbeide om utarbeidelse av pedagogisk materiell og intern kompetanseutvikling. Barnehagen vil med fordel bli mer attraktiv for studenter og nyutdannede, samt bidra til å beholde ansatte. Et større språklig og kulturelt tilbud til flere barn og familier vil også styrke rekruttering til et potensielt videre samiskspråklig skoleløp.

En konsekvens av samlokaliseringen er at ansatte og barn i Guovssahas mánáidgardi flyttes til Sjømannsbyen barnehage fra august 2024, og at de norskspråklige ansatte på sikt mister sin arbeidsplass.

I Sjømannsbyen barnehage vil det fra høsten 2023 gå 35 norskspråklig barn som skal ivaretas i en omgjøring. Som følge av nedleggelsen av nabobarnehagen, Heimly barnehage per. 01.08.23 har Sjømannsbyen barnehage fra høsten 2023 tatt inn flere norskspråklige overflyttingsbarn. Disse bør unngå en ny overflytting til annen barnehage. Det er derfor ikke hensiktsmessig eller til barnas beste å omgjør Sjømannsbyen til en ren samiskspråklig barnehage i en omgang.

Følgende forslås:

1. En omgjøring av Sjømannsbyen barnehage vil foregå gradvis i en periode på 3-4 år, med oppstart fra med høsten 2024.
2. De norskspråklige barna som går i Sjømannsbyen barnehage vil beholder sitt barnehagetilbud frem til skolestart. Foresatte som ønsker å søke overflytting til annen barnehage før skolestart får mulighet til det. Barna vil da bli prioritert ved det årlige overflyttingsopptaket jf. Tromsø kommunes vedtekter § 7.6.3.1. Rutine for overflyttings- og hovedopptak vil følges.
3. Det norskspråklige og det samiskspråklige barnehagetilbudet vil lokaliseres i hver sin fløy i overgangsperioden.
4. Opptak av barn i Sjømannsbyen barnehage vil fra hovedopptak 2023 (med oppstart høst 2024) kun gjelde samiske barn.

Økonomi

I hovedsak er det antall barn med barnehageplass som styrer utgiftene i barnehagesektoren da sektoren har lovfestet pedagog- og bemanningsnorm. Sjømannsbyen barnehage drifter etter barnetallstørrelsen og følger ordinær driftsmodell.

En omgjøring vil ikke medføre økte kostnader utover eventuelle flyttekostnader av utstyr fra Guovssahas mánáidgardi til Sjømannsbyen barnehage. En samlokalisering vil muligens gi driftsmessige besparelser knyttet til bygget som ikke lenger vil driftes som samisk barnehage. Dette avhenger av hva som besluttes for den fremtidige bruken av lokalet.

Arbeidsmiljømessige konsekvenser

Den viktigste ressursen for å skape et robust samiskspråklig barnehagetilbud av høy kvalitet er motivasjonen og kunnskapen til de som jobber i barnehagetilbudet. En omorganisering vil berøre medarbeidere i de berørte barnehagene. Medarbeidere vil få ny lokalisering og enkelte kan også få endret sin funksjon. Dette kan bidra til usikkerhet og opplevelse av lite forutsigbarhet i en overgangsperiode. Adekvate forebyggende tiltak for å redusere risiko og håndtere konsekvenser vil bli vurdert i oppstarten, samt det vil sikres god planlegging, informasjon og utarbeidelse av konkret milepælsplan for prosessen. Dette gjelder

også for ansatte som er tilknyttet den norske avdelingen. Tiltaket vil ikke medføre nedbemanning. De ansatte vil omplasseres i annen barnehage i enheten eller seksjonen.

Tromsø kommunes retningslinjer for personalomstilling vil følges.

Satsningsområder og tiltak for å rekruttere og beholde ansatte til samisk barnehagetilbud

Tromsø kommune har utarbeidet en strategiplan for etter- og videreutdanning i barnehage og grunnskole. Planen er en langsiktig plan for det systematiske og helhetlige arbeidet med kompetanseutvikling. Et av målene i planen er å sikre ivaretagelse av samiske perspektiver gjennom å prioritere og legge til rette for samiske søkere til etter- og videreutdanninger.

Det er i denne saken kartlagt konkrete tiltak for å rekruttere og beholde ansatte til samisk barnehagetilbud. I vedlegg 1, *innspill til barnehageeier (..)*, pekes det på ulike sentrale satsingsområder og konkrete tiltak for å rekruttere og beholde ansatte i samisk barnehagetilbud. Mange av tiltakene er allerede iverksatt, mens andre igjen er nye forslag. Det er igangsatt et arbeid med en overordnet rekrutteringsstrategi i avdeling for oppvekst, utdanning og kultur. Satsningsområdene og tiltakene vil ivaretas i den overordnede rekrutteringsstrategien og vil dermed ikke være gjenstand for behandling i denne saken.

Tiltak som bidra til å styrke og videreutvikle det framtidige samiskspråklige barnehagetilbudet

Gjennom utredningen og innspillsvar har det blitt synliggjort argumenter for valg av organisering av det framtidige samiskspråklige barnehagetilbudet. For å bidra til å gi et overblikk over argumentene i saken, følger under en kort beskrivelse av utvalgte innspill:

- Dersom det samiske barnehagetilbudet samlokaliseres i Sjømannsbyen barnehage, er det ønskelig at barnehagen utvider åpningstiden slik at foresatte rekker å levere/ hente. Dette kan lette noe av logistikkutfordringene skissert i innspillene. Tiltaket kan iverksettes innenfor dagens vedtekter. Jf. Tromsø kommunes vedtekter § 10.1 kan barnehagens samarbeidsutvalg foreslå utvidelse av åpningstiden i inntil 5 timer pr. uke etter forespørsel fra foreldrerådet, og etter gjennomført kartlegging som dokumenterer dette behovet. Enhetsleder er tillagt avgjørelsesmyndigheten. Behovet for å utvide åpningstid vurderes ved behov.
- Det meldes om for lite bemanning og tid til å utføre kjerneoppgaver i tråd med kravene til kvalitet i rammeplanen, både i forhold til det allmennpedagogiske tilbud og til det særskilte samiskspråklige tilbudet. Dette oppleves som en utfordring for de samiske barnehagene, da de har flere oppgaver og krav enn en ordinær norskspråklig barnehage. Personalet må lage mye av materialet selv, eller tilpasse det til det samiske. En mulighet for å løse denne utfordringen kan være å øke bemanningen, samt innføre en ekstra fagdag for personalet for å ivareta og videreutvikle tilbudet i forhold til samisk språk og kultur.
- Ved å omgjøre Sjømannsbyen barnehage til en samisk barnehage mister kommunen som eier sitt tilbud om samiskspråklig base i norskspråklig barnehage. Dersom etterspørsel etter et samiskspråklig tilbud i en norskspråklig barnehage vedvarer kan kommunen vurdere å samarbeide med Gimle studentbarnehage gjennom en

samarbeidsavtale. Samarbeidet bør gjelde opptak av samiske barn som ønsker å gå i en samisk avdeling i norskspråklig barnehage.

Kommunedirektørens forslag til tiltak for å styrke og videreutvikle det framtidige samiskspråklige barnehagetilbudet

Med bakgrunn av overnevnte innspill anbefaler kommunedirektøren at følgende tiltak iverksettes:

1. Barnehagen styrkes med ytterligere 0,10 % årsverk på hver base fra høsten 2024. Årsverket skal knyttes til språkarbeid. Dette vil utgjøre 0,30 % de første årene, og økes etter hvert som antall samiskspråklige baser tas i bruk (inntil 0,50 % dersom alle 5 basene tas i bruk). Midler for å dekke denne økningen tas fra egen ramme. Den økte ressursen innlemmes i *Vedtakter for Tromsø kommunes barnehager*.
2. Dersom det fremkommer et økt behov for et differensiert samiskspråklig barnehagetilbud vil det vurderes å inngå et formelt samarbeid med Gimle Studentbarnehage gjennom en samarbeidsavtale. Hensikten med samarbeidsavtale vil være å ivareta barn/foresatte som ønsker plass i en samiskspråklig avdeling i norskspråklig barnehage.
3. Jf. Tromsø kommunes vedtekter § 10.4 skal barnehagene ha fem fagdager (planleggingsdager) i året hvor barnehagen er stengt for barna. Det gis en ekstra fagdag til det samiske barnehagetilbudet. Fagdagen tilpasses skoleruten, og innlemmes i *Vedtakter for Tromsø kommunes barnehager*.

Konklusjon

De samiske språkene er en viktig forutsetning for bevaring og videreføring av den samiske kulturen. For å sikre og styrke samisk kultur og språk i fremtiden må Tromsø kommune legge til rette for og støtte opp under daglig bruk av språket. I dette arbeidet er det viktig at kommunen skaper møteplasser der samisk er fellesspråket. Barnehage er eksempler på en slik møteplass.

Kommunedirektøren foreslår å samlokalisere dagens to samiske barnehagetilbud til ett tilbud i Sjømannsbyen barnehagen. Organiseringen av barnehagen skal styrke barns identitet ved å fremme bruken av samisk språk og ved å formidle samisk kultur. Det skal være en forutsetning at personalet kan samisk og har kunnskap om den samiske kulturen. En samlokalisering vil kunne bidra til å rekruttere, videreutvikle og beholde samiskspråklig kompetanse, samt til å rekruttere til samisk grunnskole.

For å bevare, utvikle og styrke samiske språk, samisk kultur og samfunnsliv anbefaler kommunedirektøren at overnevnte tiltak for å styrke og videreutvikle det framtidige samiskspråklige barnehagetilbudet vedtas.

Saken er drøftet med arbeidstakerorganisasjonene 23.05.23. Møtereferat ligger som vedlegg 6.

Vedtakskompetanse

Kommunestyret

Vedlegg

Vedlegg 2 - Resultat foreldreundersøkelsen

Vedlegg 4 - Innspillsbrev Nasjonalt senter for samisk opplæring

Vedlegg 5 - Innspillsbrev Samisk foreldrenettverk Tromsø

Vedlegg 3 - Innspillsmøte med Sametinget

Vedlegg 1 - Innspill til barnehageier vedr. fremtidens organisering av samiskspråklig barnehagetilbud i Tromsø kommune

Vedlegg 6 - Møtereferat drøftingsmøte med arbeidstakerorganisasjonene